گەندەلی و سیستەمێن کلاسیك

نەحمەد نیبراهیم گوهەرزی

سیستەمێن دەربەگایەتی پادشاهی ئمپراتوری سیستەمێن کلاسیکن، دگەل ڤی سەردەمی ناگونجن چ ژلایێ رامیاری یان ئابوری یان کۆمەلایەتی..... هتد. بیت دکۆکا خۆدا سیستەمێن دکتاتۆرینە نەخاسمە دبن پێکرنا مافێن کەسایەتی یان ئەنتنیکی کو جوداهیەکا دیار پێڤەیە ئەڤ سیستەمێن مە بەحس لێکری پرانیا وان هاتینە هەلوەشاندن و بەرەڤ نەمانێ دچن ژوێ دربێ سیستەمێن دیموکراسی بورژوازی و نەخاسمە پشتی پەیدا بوونا شۆرەشا جیهانیبوونێ ل سەر بەرژەوەندیێن ئابوری دەولەتێن زلهێز رۆژهەلاتا ناڤین ژی ئێك ژکۆکا ڤان سیستەمێن کلاسیکە پشتی هاتنا ئیسلامێ و بەری هاتنا ئیسلامێ ژی ئەڤ سیستەمە زالبوونە ل سەر پەیرەوکرنا ئایدۆلۆژیا خوەیا کوژەك کو ئیسلامەتیێ ژی ئەڤ سیستەمێن هۆڤانە پارڤە نەکرینە و نەشیایە بەلکو بەردەوامی پێدایە مینا ئمپراتوریەتا سەفەوی و ئۆسمانی ژی گرۆڤێ ڤێ چەندێ یە کو گەلێ کورد و ئەرمەن ژ سەردەستێ ڤان ئیمپراتۆریەتێن ئیسلامی هاتینە قرکرن ئەڤجا گەلێ مە ژی دناڤ کوردستانا ژێر دەستێ ڤان سیستەمێن هۆڤانەدا بوویە هەلگرێ ئایدۆلۆژیا ڤان سیستەما مە بڤێت نەڤێت کارتکرن ل سەر چڤاکێ مەکر یە نەخاسمە دبن پەردێ ئیسلامێ دا گرۆڤە بۆ ڤێ چەندێ دەستەلاتا مەیا کوردی ل ڤان هەژدە سالێن بۆری دا کو نەشیایە خۆ ژڤان رەوشت و تیتالێن کلاسیك رزگار کەت مینا دەستەلاتا دەربەگایەتی و خێزانا کلاسیکا کوردی کو بوونە فاکتەرەکێ مەترسیدار بۆ پەیدا بوونا جڤاکەکێ بێ باوەر وەك گەندەلیەکا بەر فرەه دناڤ دەستەلاتێدا وەك (فۆکویاما) دپەرتووکا خۆدا دبێژیت جڤاکێن کلاسیك جڤاکێن بێ باوەرن ئەڤێ چەندێ بالا من کشاند کو ئەز هزرا خۆ دڤێ پەیڤێدا بکەم پشتی چەندەکێ ئەڤ چەندە من پەژراند دمێژیێ خۆدا بۆچی؟) ژ بەر کو دجڤاکێن کلاسیکدا خێزان هەلگرێ ئایدۆلۆژیا دەربەگایەتی یە دڤی سیستەمیدا سەرکردە خودان دەستەلاتەکا ئەرستۆکراسیە هەر بریارەك ل ژێر فەرمانا وی ب تنێ یە و کەس و کارێن وی پەرلەمانێ وی یە عەشیرا وی پیرۆزترین و ژێهاتیترین خەلکێ ئەردی یە یێن دی وەك خزمەتکار یان بەنی و کۆلەنە ئەڤ پەیرەوکرنا ئایدۆلۆژی هەر دناڤ خێزانێدا ژی دا زالە خێزانا مە خودان ئێك سەرکردەیە بریار یا وی ب تنێ یە مرۆڤێن وی باشبن یان خراپبن باشترین کەسن دناڤ جڤاکێ ئەو تێدا دژیت پاشی خزم وکەس وکارێن ئەو دناسیت یێن دی دبێژنێ خەلك کو پەیڤەکا کوردیا بەرنیاسە کو دجڤاکێ مەیێ کوردەواریدا دهێتە گوتن بۆ وی کەسی یێ نەنیاس بلا کورد ژی بیت ئەڤجا ئەڤ ئایدۆلۆژیا جڤاك پێ دهێتە پەروەردەکرن وەختێ ئەڤ کەسە دکەڤیتە دناڤ سیستەمێ دەستەلاتێ ژی دا ڤێ ئایدۆلۆژیا هە ب کار دئینیت ئێکەمین پێنگاڤ کەس و کارێن خۆ دێ ل دۆر خۆ کۆمکەت یێ زانا بیت یان نەزان نەخەمە پاشی یێن بنەمالێ وەکی ئەم ب کوردی ژی بیت بلا چەندێ زانا ژی بیت بەلێ خەلکە ل نك هزر و بیرێن وی یێن کلاسیك ل سەر ڤێ ئایدۆلۆژیا کلاسیك سیستەم بەرەڤ گەندەلیێ دچیت چونکو کەسێ خودان شیان نامێتە بەرچاڤ و ئەو کەسێن ب ڤی شێوەی دکەڤنە دناڤ سیستەمێ دەستەلاتێدا ڤالاتی دکارێ واندا پەیدا دبیت ئەڤ ڤالاتیە کەسێن زیرەك ب دەلیڤە دبینن بۆ ئارمانجێن کەسایەتی دویر ژ بەرژەوەندیا نەتەوی و جڤاکی تووشی ئیفلەجکرنێ دکەن دناڤ ڤی سیستەمی دا دەستەلات نەشێت گەندەلیێ بنبرِ بکەت چونکو زنجیرەیە ئێك ب ئێکیڤە گرێدایە ڤیابیت هزرا دەربەگایەتی پاشی خێزانا کلاسیك هەلوەشینی پاشی دەستەلاتێ ل سەر گەندەلیێ بکەی ئەڤە ژی وەختەکێ درێژ و شۆرەشەکا هزری و پێشەسازی پێدڤێت لێ وەك (جەگەرخوین) دبێژیت: (فورصەت بێ حەرامە گەر تەدایێ مولەت) ئەڤجا بلا ئەڤ دەلیڤە ژ دەست مە نەچیت هەر تاکەکێ کورد و هەر بەرپرسەك دناڤ دەزگەهێن مێری دا بزاڤێ بکەت خۆ ژڤان هزرێن ژەنگی رزگار بکەت خۆ ب خودانێ ڤی مللەتی بزانیت هەر تاکەکێ کورد ب برایێ خۆ بزانیت دویر ژ هزرێن بەرتەنگ دا کو بشێین سیستەمەکێ پاکژ دویر ژگەندەلیێ و بەرژەوەندێن کەسایەتی چونکو گەلێ مە ب خۆ هند ئازار دیتینە ل سەر دەستێن دیروکا قرێژا ڤان سیستەما پێدڤی ناکەت ئەم ب خۆ ئێك و دوو ئازار دەین ئیدی بەرەڤ جڤاکەکێ پڕ باوەری و مودێرن .